

Utvärdering av samhällsorientering och fördjupad samhällsorientering

Bakgrund

Samhällsorientering på modersmål (vidare betecknad som SO) är en obligatorisk insats i etableringsprogrammet för nyanlända enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Arbetsförmedlingen ska samordna etableringsinsatserna enligt denna lag och vara stödjande och pådrivande i förhållande till berörda parter. Enligt denna lag är varje kommun skyldig att se till att nyanlända erbjuds samhällsorientering. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om samhällsorienteringens innehåll och omfattning. Arbetsförmedlingen ska upprätta en individuell plan med insatser för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering. Samhällsorienteringen i Östergötland¹ är en regional verksamhet och är organisatorisk placerad på regionbiblioteket Östergötland. Samhällsorienteringskurser ska erbjudas på modersmål eller ett språk som deltagare behärskar väl. I Linköpings kommun får ca 97 % av alla anmälda deltagare SO på sitt modersmål, vilket är mycket högt resultat.

Det är viktigt att nyanlända får information om hur det svenska samhället fungerar så tidigt som möjligt efter att de kommit till Sverige. Det är dock mycket att ta in då det för de flesta är mycket som är nytt och det kan ibland vara svårt att ta in all information. Deltagarna vet helt enkelt inte riktigt vad de ska relatera faktamängden till. Under 2016 svarade bildningsnämnden (Bin 2015-293) på efterfrågan från deltagarna i SO om att erbjuda kurser i fördjupad samhällsorientering (SO2)². Första tillfället genomfördes i september 2017 och Linköpings kommun var därmed den första kommunen i Sverige som erbjöd kurser inom SO2. En uppföljningskurs under senare delen av etableringen när man har landat är något som uppskattas av många deltagare. Här får deltagarna chansen att fördjupa sig i och få svar på olika frågor om samhället som man har hunnit komma i kontakt med.

Finansiering

I budgetramen finns det 550 tkr avsatta för denna verksamhet per år. Under 2018 beslutade även Norrköpings kommun att erbjuda kurser i SO2 till nyanlända och har avsatt 300 tkr till denna verksamhet för 2018, 1 170 tkr för 2019 och 780 tkr för 2020. Flera andra kommuner, de flesta i Östergötland, har under 2018 börjat sondera möjligheten att erbjuda kurser inom SO2.

---

¹ Innehållet i SO utgår från de åtta områden som förordningen föreskriver. Dock utöver de lagstadgade 60 timmar som kommunen är pliktig att erbjuda erbjuds det i Östergötland regionen även dator/internet utbildning. Totalt 75 timmar fördelad på 28 block, vilket motsvarar 25 halvdagar.

² Kursen omfattar 45 timmar som ges till halvdagsgrupper under tre veckor.

Uppsökande verksamhet

Enligt lagen (2013:156)³ om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare är kommunen skyldig att erbjuda SO kurser även till utomeuropeiskfödda familjemedlemmar, anhöriga eller personer med anknytning till nyanlända invandrare som har fått uppehållstillstånd på samma grund. Eftersom Migrationsverket inte tillhandhåller personinformation till kommunerna om personer som har fått uppehållstillstånd på grund av anknytning eller anhörighet så behöver kommunerna själva utveckla uppsökande verksamheter för att fullfölja sin plikt enligt denna lag. Ett samarbete mellan Samhällsorientering i Östergötland, Adjunkten⁴ och Linköpings stadsbibliotek har skapats i syfte att samordna samhällsinformation som ges till både barn och vuxna med internationell bakgrund i vår kommun. Genom samordnade insatser emellan dessa partner genomförs det sedan oktober 2017 aktiviteter på Linköpings stadsbibliotek där både föräldrar till barn inskrivna på Adjunkten försörjs med grundläggande information kring strukturer för samhällsinformation som de är berättigade till. Eftersom denna insats erbjuds inom de befintliga ekonomiska ramarna medför den i dags läget ingen kostnad för Linköpings kommun. Insatsen har redan under de första månaderna ledd till att 15 anhöriga personer deltog i SO kurser tack vare detta samarbete.

Utvärdering av SO kurser från deltagarna 2018⁵

Deltagarnas enkätsvar (se tabellen nedan) visar att de ämnen de bedömer som lättast är ämnen som: *”Jämlikhet/jämställdhet”*; *”Biblioteksvisning - e-tjänster”* och *”Det svenska samhället och lokalsamhället”*.

Däremot ämnen som: *”Olika boenden och bostadssökande”*; *”Att söka arbete och starta eget företag/om du inte kan arbeta”* och *”Arbetsmarknad och välfärden”* bedömdes vara svårast för personerna som har deltagit i SO-kurserna under 2018 hittills.

Ange vilka ämnen i samhällsorienteringen du tycker har varit lättast respektive svårast:	Du upplevt som lättast	Du upplevt som svårast
1. Det svenska samhället och lokalsamhället	88 %	12 %
2. Biblioteksvisning - e-tjänster	93 %	7 %
3. Kulturliv och traditioner i det svenska samhället	83 %	17 %
4. Olika boenden och bostadssökande	56 %	44 %
5. Hushållsekonomi och miljö	85 %	15 %
6. Arbetsmarknad och välfärden	67 %	33 %
7. Att söka arbete och starta eget företag/Om du inte kan arbeta	58 %	42 %
8. Vuxenutbildning	83 %	17 %
9. Att vänta och få barn/föräldrarollen	91 %	9 %
10. Barnets rättigheter	90 %	10 %
11. Barnomsorg, grundskola, gymnasium	95 %	5 %
12. Att leva tillsammans	94 %	6 %
13. Mänskliga rättigheter - diskrimineringsgrunder	86 %	14 %

³ Och lagen 2017:596 om ändring i lagen 2013:156.

⁴ Adjunkten gör en pedagogisk kartläggning av alla nyanländas och invandranas barn från förskoleklass till klass 9 innan dem tilldelas platser i skolorna.

⁵ Antal inkomna svar 137

14. Jämlikhet/jämställdhet	95 %	5 %
15. Demokrati och politik/grundlagar	76 %	24 %
16. Svenska myndigheter/rättsväsendet	70 %	30 %
17. Hitta rätt i världen	83 %	17 %
18. Migration och psykosocial hälsa	72 %	28 %
19. Friskvård och egenvård	85 %	15 %
20. Att åldras i Sverige	90 %	10 %

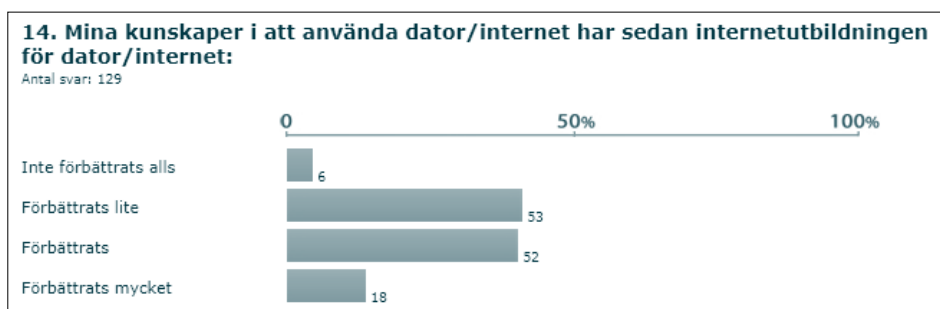
I frågan om mer respektive mindre timmar önskade deltagarna fler timmar inom ämnen: "Att söka arbete och starta eget företag/om du inte kan arbeta"; "Friskvård och egenvård" och "Mänskliga rättigheter - diskrimineringsgrunder".

Ange vilka ämnen i samhällsorienteringen du tycker borde omfattat flera respektive färre timmar:	Du upplevt som lättast	Du upplevt som svårast
1. Det svenska samhället och lokalsamhället	55 %	45 %
2. Biblioteksvisning - e-tjänster	71 %	29 %
3. Kulturliv och traditioner i det svenska samhället	64 %	36 %
4. Olika boenden och bostadssökande	70 %	30 %
5. Hushållsekonomi och miljö	48 %	52 %
6. Arbetsmarknad och välfärden	74 %	26 %
7. Att söka arbete och starta eget företag/Om du inte kan arbeta	80 %	20 %
8. Vuxenutbildning	68 %	32 %
9. Att vänta och få barn/föräldrarollen	64 %	36 %
10. Barnets rättigheter	74 %	26 %
11. Barnomsorg, grundskola, gymnasium	74 %	26 %
12. Att leva tillsammans	73 %	27 %
13. Mänskliga rättigheter - diskrimineringsgrunder	78 %	22 %
14. Jämlikhet/jämställdhet	70 %	30 %
15. Demokrati och politik/grundlagar	67 %	33 %
16. Svenska myndigheter/rättsväsendet	65 %	35 %
17. Hitta rätt i världen	81 %	19 %
18. Migration och psykosocial hälsa	66 %	34 %
19. Friskvård och egenvård	82 %	18 %
20. Att åldras i Sverige	58 %	42 %

Vad gäller dator/internet utbildnings delen så bedömer deltagarna att "Internet, söka efter information" och "Betaltjänster" var mest viktiga och "Handla säkert på Internet" minst viktigt i dator/internetutbildningen.

Hur viktiga tycker du momenten i dator/internetutbildningen är?	Inte alls viktigt	Mindre viktigt	Viktigt	Mycket viktigt	Ej deltagit	Totalt antal svar
1. Kom igång/datorkunskap	2	6	31	78	1	118
2. Ordbehandling	3	1	40	69	1	114
3. Internet, söka efter information	3	3	34	83	2	125
4. E-post	4	5	28	79	2	118
5. E-tjänster	4	2	31	78	3	118
6. Betaltjänster	2	1	26	88	3	120
7. Handla säkert på Internet	3	10	25	80	3	121

Övriga intressanta svar från deltagarna visas nedan i självförklarande urklipp ur enkätundersökningen.

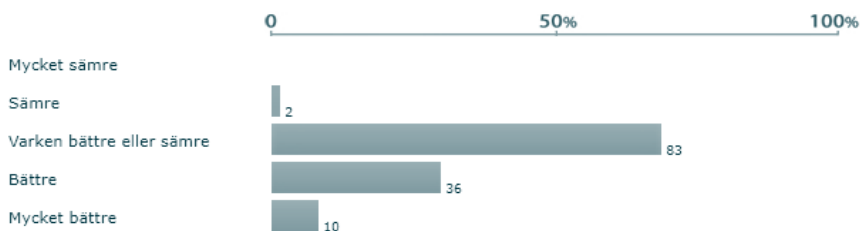
15. Hur nöjd är du med att ha deltagit i "Samhällsorientering för nyanlända i Sverige"?

Antal svar: 133

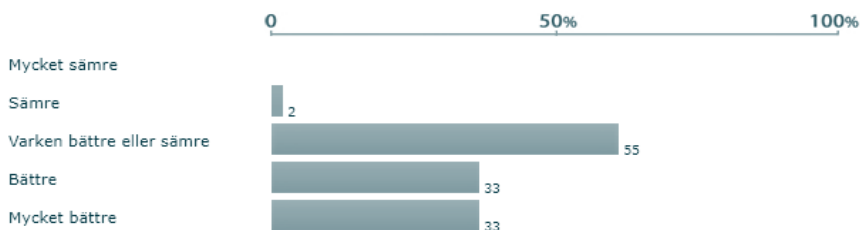
17. Om du jämför samhällsorienteringskursen med SFI, hur tycker du att samhällsorienteringen varit i jämförelse?

Antal svar: 121

18. Om du jämför samhällsorienteringskursen med andra aktiviteter, exempelvis Hermods, hur tycker du att samhällsorienteringen varit i jämförelse?

Antal svar: 90

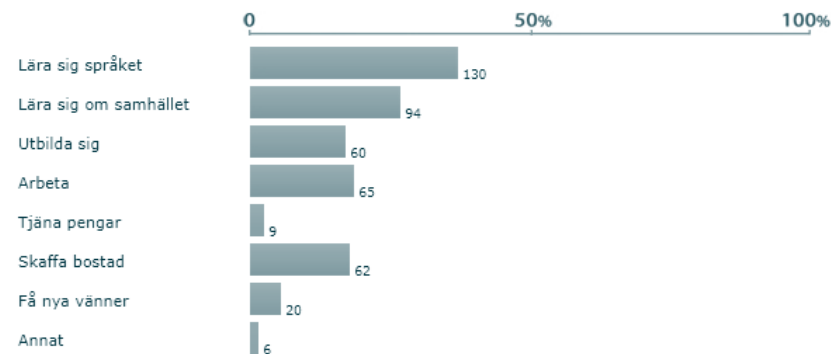
19. Tycker du att du i sin helhet har fått en bättre förståelse och kunskap om Sverige och hur det är att leva här efter att ha gått samhällsorienteringen?

Antal svar: 129

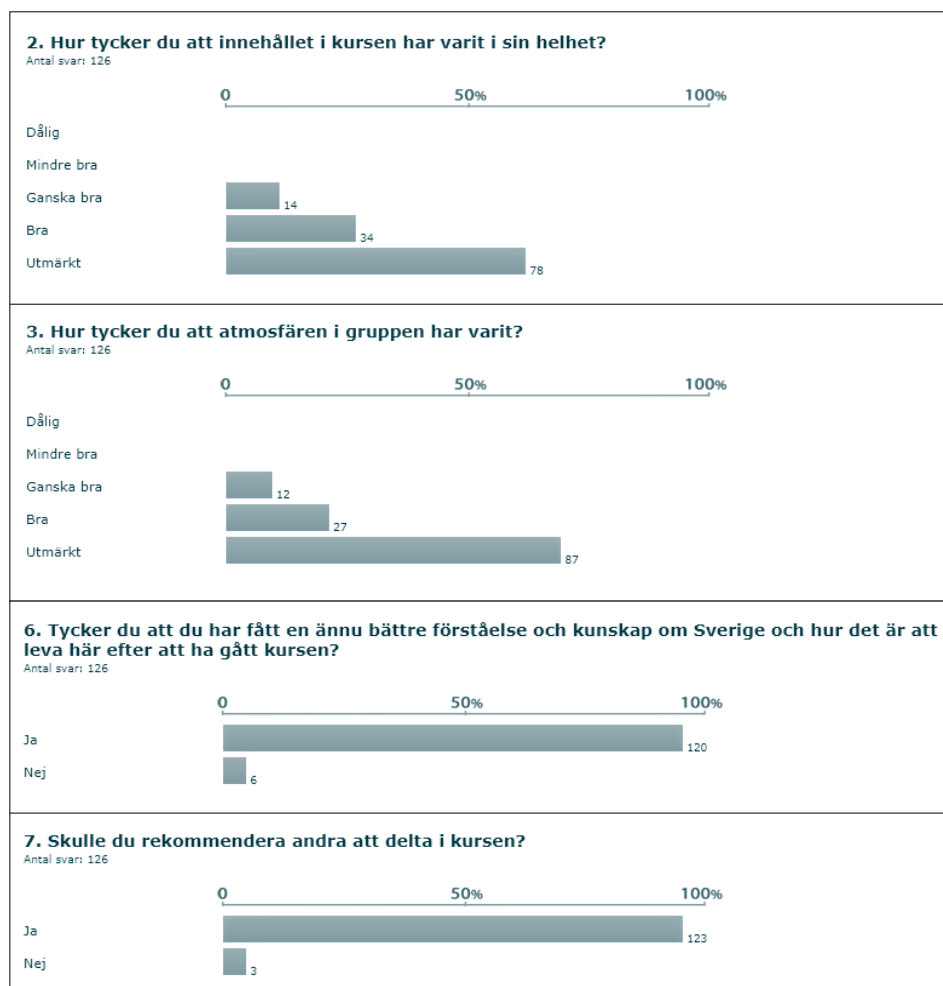
20. Vad tycker du är viktigast första året i Sverige?

Kursdeltagarna har ombetts att ange de tre viktigaste faktorerna!

Utvärdering av SO2 kurser från deltagarna 2018

Även personer som har deltagit i SO2 värderar denna insats mycket positivt. Se nedan de självförklarande bilderna på enkätundersökningen.

SO för ensamkommande ungdomar

Ett utökat uppdrag från kommunstyrelsen att förkorta etableringstiden för ensamkommande ungdomar (Dnr ON 2017-520) gavs till bildningsnämnden, tillsammans med omsorgsnämnden, socialnämnden och barn- och ungdomsnämnden. Nämnderna har äskat medel från kommunstyrelsen för genomförandet av detta uppdrag. Bildningsnämnden äskade då pengar till kurser i samhällsorientering för ensamkommande ungdomar om 40 timmar under sommaren 2018. Emellertid har det varit svårt att rekrytera ungdomar till sommarens verksamhet. I somras har bara 30 ungdomar anmält sig (13 från boenden och 17 från skolorna). Av dessa 30 har dock bara 14 kommit till insatsen. Det betyder att 16 ungdomar har anmält sig, men att de inte deltog i insatsen. Anledningarna till detta kan vara olika. En av dem är att det finns andra aktiviteter som ungdomarna föredragit att delta i istället för i kurser i samhällsorientering. Det är svårt att i nuläget bedöma om det kommer att finnas intresse

för insatsen hos ungdomarna under hösten och jullovet. Behovet av denna insats bedöms inte kvarstå till nästa år.

Kort sammanfattning

Utifrån de ovannämnda underlagen kan vi idag konstatera att kurser inom SO och SO2 gagnar inte bara individen utan också kommunen och samhället i stort på längre sikt. Att lära sig språket och lära sig om det svenska samhället är högt prioriterat hos våra nyanlända kommuninvånare. Detta tyder på en hög motivationsnivå till eget lärande och vilja att tillsammans bilda ett framtida Sverige. Särskilt viktigt är att det finns förutsättningar för att kunna ge dessa personer det de efterfrågar mest, nämligen djupare förståelse kring ämnen: *”Att söka arbete och starta eget företag/om du inte kan arbeta”*; *”Friskvård och egenvård”* och *”Mänskliga rättigheter – diskrimineringsgrunder”*.